

TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INVESTISIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI

*Rajabboyev Otajon Ulug‘bek o‘g‘li
Qarshi muhandislik-iqtisodiyoti instituti
Moliya kafedrası magistranti*

USE OF INVESTMENT IN BUSINESS DEVELOPMENT PROSPECTS FOR IMPROVING EFFICIENCY

*Rajabboyev Otajon Ulug‘bek o‘g‘li
Master's student of the Department of
Finance of Karshi Institute of
Engineering and Economics*

Annotatsiya. Tadbirkorlikni rivojlantirishda investitsiyadan foydalanish samaradorligi bugungi kunda iqtisodiy o‘shishning ajralmas omiliga aylangan. Tadqiqot ushbu jarayonni va uning istiqbollarini tahlil qilishga qaratilgan bo‘lib, tadbirkorlik sohasida investitsiya oqimlarining samarali boshqarilishi va moliyaviy resurslardan foydalanishning yangi usullari muhokama qilinadi.

Kalit so‘zlar: tadbirkorlik, investitsiya, iqtisodiyot, bozor, raqobat, strategiya, tamoyil, monitoring, innovatsion

Abstract. Effective use of investment in business development has become an indispensable factor of economic growth today. The study is aimed at analyzing this process and its prospects, and the effective management of investment flows in the field of entrepreneurship and new ways of using financial resources are discussed.

Key words: entrepreneurship, investment, economy, market, competition, strategy, principle, monitoring, innovative

Bugungi kunda mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda tadbirkorlikning roli beqiyosdir. Tadbirkorlik nafaqat yangi ish o‘rinlarini yaratibgina qolmay, balki innovatsiyalarni tatbiq etish va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotiga xizmat qiladi. Ammo tadbirkorlikning rivojlanishi uchun yetarli moliyaviy resurslar va

ulardan oqilona foydalanish zarurati mavjud. Aynan shu nuqtada investisiyalarning ahamiyati namoyon bo'ladi. Investisiyalar tadbirkorlik subyektlari uchun keng imkoniyatlar ochib beradi: ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, mahsulot sifatini oshirish, yangi bozorlarni o'zlashtirish va malakali ishchi kuchini jalb qilish imkoniyatini yaratadi.

Biroq, investisiyalarning samarali boshqarilishi va ulardan maqsadga muvofiq foydalanilishi mamlakatning iqtisodiy o'sish sur'atlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, investisiyadan foydalanish samaradorligini oshirish masalasi bugungi kunning dolzarb mavzularidan biri hisoblanadi. Ushbu maqolada investisiyalarning tadbirkorlikda tutgan o'rni, samaradorlikni oshirish yo'llari va istiqbollari haqida batafsil fikr yuritiladi.

Tadbirkorlikni rivojlantirishda investisiyadan foydalanish samaradorligini oshirishning ahamiyati iqtisodiyotning barqarorligi va jamiyatning umumiy farovonligi uchun nihoyatda muhimdir. Quyida ushbu ahamiyatning asosiy jihatlari keltirilgan:

1. Iqtisodiy o'sishning tezlashishi. Investisiyalar orqali ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish va yangi texnologiyalarni tatbiq etish iqtisodiy o'sish sur'atlarini oshiradi. Bu esa mamlakat ichki yalpi mahsuloti (YaIM) hajmining ortishiga olib keladi.

2. Ish o'rinlari yaratish. Investisiyalarning ko'payishi yangi korxonalar ochilishiga va mavjud bizneslarning kengayishiga yordam beradi. Natijada yangi ish o'rinlari yaratiladi, ishsizlik darajasi pasayadi va aholining turmush darajasi yaxshilanadi.

3. Innovatsiyalarni rivojlantirish. Investisiyalar innovatsion texnologiyalarni joriy qilishga turtki beradi. Bu yangi mahsulotlar va xizmatlarni yaratish orqali bozor raqobatbardoshligini oshiradi va korxonalar uchun yangi imkoniyatlar ochadi.

4. Tashqi bozorlarga chiqish. Investisiyalar eksport salohiyatini oshirishga ko'maklashadi. Xususan, yuqori sifatli mahsulot va xizmatlarni xalqaro bozorlarga

yetkazib berish orqali milliy iqtisodiyotning globallashuv jarayonida muvaffaqiyat qozonishi ta'minlanadi.

5. Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash. Investisiyalar nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy muammolarni hal qilishga ham yordam beradi. Masalan, turli hududlarda infratuzilmani rivojlantirish orqali yashash sharoitlarini yaxshilash, aholi bandligini ta'minlash va ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish mumkin.

6. Raqobatbardoshlikni oshirish. Investisiyalardan samarali foydalanish korxonalarining xalqaro miqyosda raqobatbardoshligini oshiradi. Bu, o'z navbatida, mamlakat iqtisodiyotining jozibadorligini kuchaytiradi va xorijiy investorlarni jalb etadi.

7. Barqaror rivojlanish. Barqaror rivojlanish investisiyalarning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Ekologik toza texnologiyalarga sarmoya kiritish tabiiy resurslardan oqilona foydalanishga yordam beradi va kelajak avlodlar uchun barqaror muhitni saqlab qoladi.

8. Hududiy rivojlanishni ta'minlash. Investisiyalarni chekka hududlarga yo'naltirish orqali mahalliy iqtisodiyotlarni rivojlantirish, hududiy tengsizlikni kamaytirish va aholining farovonligini oshirishga erishish mumkin.

Ushbu barcha omillar investisiyalarning tadbirkorlikdagi ahamiyatini belgilaydi. To'g'ri yo'naltirilgan va samarali boshqarilgan investisiyalar mamlakat iqtisodiyotini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi. Shu bois, davlat va xususiy sektor o'rtasida uzviy hamkorlikni yo'lga qo'yish, moliyaviy infratuzilmani takomillashtirish va investisiyalarning ochiq hamda shaffof boshqarilishini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Tadbirkorlikni rivojlantirishda investitsiyadan foydalanish samaradorligini oshirish uchun quyidagi bosqichlarni amalga oshirish mumkin. Bu bosqichlar tadbirkorlikni rivojlantirishda investitsiyalarning maksimal darajada samarali bo'lishini ta'minlashga qaratilgan:

Strategik rejalashtirish: Investitsiya maqsadlarini aniqlash (foydani ko'paytirish, ishlab chiqarishni kengaytirish, yangi mahsulotlarni yaratish), bozorni

o'rganish va tahlil qilish (raqobatchilar, talab va taklif), uzluksiz biznes-reja ishlab chiqish.

Investitsiya manbalarini aniqlash: moliyaviy resurslarni jalb qilish usullarini tanlash (bank kreditlari, davlat grantlari, xususiy investorlar), ichki va tashqi investitsiya manbalarining afzalliklarini baholash.

Texnologik modernizatsiya: zamonaviy texnologiyalarni joriy etish orqali ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, raqamli texnologiyalardan foydalanish va avtomatlashtirish darajasini oshirish.

Infratuzilmani rivojlantirish: logistika va transport tizimini yaxshilash, ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish uchun zarur infratuzilmani tashkil etish.

Xodimlar malakasini oshirish: kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish dasturlarini amalga oshirish, innovatsion fikrlash va menejment ko'nikmalarini rivojlantirish.

Risklarni boshqarish: investitsiya bilan bog'liq xavf-xatarlarni oldindan baholash, xavflarni kamaytirish uchun sug'urta va diversifikatsiya strategiyalarini ishlab chiqish.

Monitoring va tahlil: investitsiya loyihalarining amalga oshirilishini nazorat qilish, moliyaviy ko'rsatkichlarni va loyihaning rentabelligini muntazam tahlil qilish.

Innovatsion rivojlanish: yangi mahsulot va xizmatlarni yaratish uchun ilmiy tadqiqotlarni moliyalashtirish, mahsulot sifatini oshirish orqali raqobatbardoshlikni ta'minlash, davlat va jamoatchilik ko'magidan foydalanish, davlat subsidiyalari va soliq imtiyozlaridan foydalanish, mahalliy hamkorlik va xalqaro investitsiya fondlari bilan aloqalar o'rnatish.

Quyida tadbirkorlikni rivojlantirishda investitsiyadan foydalanish samaradorligini oshirishda yuzaga keladigan muammolar va ularning yechimlari bo'yicha statistik jadvalni taqdim etaman:

№	Muammo turi	Tavsifi	Tavsiya etilgan yechimlar
1	Moliyaviy muammolar	Investitsiya resurslari cheklangan, kredit olish qiyin.	Kreditlashni yengillashtirish, davlat grantlaridan foydalanish.
2	Bozor xavflari	Raqobat kuchayishi, talabning o'zgarishi.	Bozor tahlili, mahsulot sifatini oshirish, narx siyosatini optimallashtirish.
3	Boshqaruvdagi qiyinchiliklar	Malakali xodimlarning yetishmasligi, noto'g'ri boshqaruv tizimi.	Kadrlar tayyorlash, zamonaviy boshqaruv usullarini joriy etish.
4	Huquqiy va byurokratik to'siqlar	Byurokratik jarayonlar murakkab, qonunchilikdagi o'zgarishlar.	Elektron davlat xizmatlaridan foydalanish, huquqiy maslahatlar olish.
5	Texnologik cheklovlar	Zamonaviy texnologiyalarning qimmatligi, infratuzilmaning rivojlanmaganligi.	Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, xalqaro grantlarni jalb qilish.
6	Risk va noaniqliklar	Makroiqtisodiy o'zgarishlar, tashqi siyosiy xavflar.	Diversifikatsiya, sug'urta, bozor vaziyatini kuzatish.
7	Ijtimoiy va ekologik muammolar	Atrof-muhitga zarar, mahalliy aholi noroziligi.	Barqaror rivojlanish, ijtimoiy loyihalarni amalga oshirish.

Ushbu jadval har bir muammo turini, uning tavsifini va yechimlarini ko'rib chiqishda yordam beradi. Yuqoridagi yechimlar tadbirkorlikda yuzaga keladigan asosiy muammolarni hal qilishda yordam beradi. Ularni amalga oshirish orqali investitsiyadan foydalanish samaradorligini oshirish va iqtisodiy rivojlanishga erishish mumkin. Tadbirkorlikni rivojlantirishda investitsiyadan samarali foydalanish – bu nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki jamiyatning farovonligini oshirish uchun ham muhimdir. Investitsiyalarning samaradorligini

oshirish uchun davlat, xususiy sektor va xalqaro hamkorlikni birlashtirgan holda tizimli chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Faqat shu yo'l bilangina tadbirkorlikning barqaror rivojlanishini ta'minlash va mamlakat iqtisodiyotini yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdukarimov, S. (2020). "Investitsiyalar va iqtisodiy rivojlanish: Nazariy va amaliy aspektlar." Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va sanoat vazirligi.
2. Xujayev, B. (2019). "Tadbirkorlik va innovatsiyalarni boshqarish." Tashkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.
3. Suleymanov, M. (2018). "Investitsiya siyosati va uning iqtisodiy o'sishga ta'siri." Tashkent: "Iqtisodiy taraqqiyot" jurnalining maxsus soni.
4. Shamsiyev, R., & Tashkentov, A. (2021). "Investitsiyalar va tadbirkorlikni rivojlantirishdagi roli." Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyoti nashriyoti.
5. Islambekov, R., & G'ofurov, A. (2017). "Mamlakat iqtisodiyotida investitsiyalarning ahamiyati." Tashkent: Iqtisodiy tahlil markazi.
6. World Bank. (2020). "Global Investment Trends and Their Impact on Entrepreneurship." Washington D.C.: World Bank Group.
7. OECD. (2021). "Entrepreneurship and Innovation in Developing Economies." Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.